

PhDr. JIŘÍ HORINA

S Dr. Jiřím Horinou jsem se seznámil na semináři o profesiografii konané v Trnavě na podzim roku 1969. Referoval zde na téma adaptace a racionalizace práce. Naposled jsem s ním mluvil letos na jaře ve Veletržním paláci v Praze Holešovicích na sjezdu bývalých příslušníků PTP.

Jestli si někdo podle mého názoru zaslouží, aby se s jeho životaběhem, profesionálním a lidským osudem, seznámila veřejnost, a to nejenom psychologové, pak je to tento muž. Schopný, výkonný a čestný člověk, který přes všechna nezměrná, desíletí trvající příkoří, ohrožení a strážně projevil mimořádnou lásku k psychologii a osobní a občanskou statečnost.

Nevím o psychologovi práce, na kterém se totalitní režim tak drasticky podepsal. Několikrát jsme měli možnost v posledních dvaceti letech se s ním setkat na psychologických akcích. Setkání se zúčastňoval výlučně na úkor dovolené, často přijížděl po noční směně, po tvrdé fyzické práci a na vlastní náklady. Přitom jeho vystoupení, sdělení i články měly vždy kvalitní profesionální úroveň.

Dr. Horina, narozen 1928, absolvoval filosofickou fakultu University Karlovy v Praze v roce 1952 — obor filosofie — psychologie. Z pedagogů vzpomíná hlavně na osobnosti jako J. B. Kozák, J. Patočka, J. Stavěl, J. Doležal. Studium zakončil disertační prací analyzující Masarykův zápas s pokleslým liberalismem. O profilu autora svědčí i výběr tohoto tehdy nekonformního, ba nebezpečného tématu. Již v průběhu studia se formoval Horinův kritický až odmítavý postoj k způsobu řízení obecných záležitostí u nás, způsobu, jenž vyplýval z monolitní struktury totalitní diktatury.

První výrazné střetnutí se státní mocí vyvolal a zažil brzy po nástupu základní vojenské služby. Naivně se snažil — hned první týden vojny — hájit myšlenkový odkaz T. G. Masaryka při politickém školení mužstva. Důsledek byl nasnadě: obvinění z rozvracení bojové morálky, označení za politicky nespolehlivého živla a zařazení do trenčanské roty PTP. Sám vzpomíná na toto období svého života jako na pozemský očištěc, z něhož mu však nabyté zkušenosti a získaná duševní a fyzická odolnost umožnily přežít léta po roce 1970. Život v PTP, kde se sžil s řadou kvalitních lidí, považuje dnes mimo jiné za výcvik občanské samostatnosti a statečnosti. Je typické, že v PTP takto získaná kádrová nálepka lpěla na Dr. Horinovi po celý jeho profesionální i občanský život.

Bylo proto pro Dr. Horinu nesnadné najít po návratu do civilu přiměřené uplatnění. Vzal za vděk pedagogickou práci v učňovském školství, kde měl částečnou možnost využívat psychologických postupů v sociální oblasti. Zde setrval do roku 1959. V souvislosti s nástupem manželky, která je lékařka, do pohraničního Broumova, pracoval pak a to po vystudování večerní strojí průmyslovky ve strojírenském podniku Strojtex Meziměstí. Později se mu podařilo získat zaměstnání v Orgatexu Česká Skalice, což mu poskytlo poměrně širokou možnost aplikace věd o člověku v ekonomické praxi. V roce

1967 dostal nabídku na místo podnikového psychologa v Tepně Náchod, avšak ředitel podniku, kde dosud působil, tuto možnost zmařil. Nastoupil tedy do podobného výzkumného ústavu ve lnářském průmyslu, kde tři roky zde prožité byly nejlepším obdobím jeho profesionálního uplatnění. Výborný kolektiv, velkorysé řízení, pestré příležitosti smysluplného výzkumu. Centrem jeho odborné pozornosti byla problematika podmínek a rozvoje pracovní výkonnosti, a to jak v práci fyzické i duševní. Získané poznatky se jemu osobně o pár let později hodily. Tyto práce měly i velmi dobrou odezvu v praxi lnářského průmyslu.

V roce 1968 se zúčastnil ustavení přípravného výboru KAN, který byl po okupaci spojeneckými armádami prohlášen za kontrarevoluční organizaci. Pomáhal v srpnu organizovat demonstrace proti okupaci. Z těchto důvodů je o dva roky později označován za zavilého nepřítele lidu a socialismu, což bylo důvodem jeho propuštění ze zaměstnání. Zdůvodnění? Svými postoji v roce 1968—69 narušoval Dr. Horina společenský řád podle § 46 odst. 1e Zákoníku práce.

Po výpovědi nadešla těžká doba. Nakonec mu nezbylo nic, než přijmout nabídku vedení hronovského Kovošrotu k nástupu do pracovního zařazení palič a třídič kovového odpadu. Začátek byl obtížný, namáhavá práce, drsné pracovní prostředí: bláto, špína, déšť, sníh a mráz, chaotický materiál, dosud neznámá práce s autogenem atd. Postupně si však zvykl a pomohla mu jeho vlastní deviza: nejde jen o to, aby člověk dělal práci, kterou má rád, ale jde též o to, aby měl rád práci, kterou vykonává. Několikrát byl dokonce vyhodnocen jako nejlepší pracovník, což chápal jako čest i satisfakci s příměsí protestní absurdity. Psycholog se v něm nezapřel. Postupně se pokoušel o soustavnější pozorování a rozbor pracovního prostředí ve smyslu sociálním i ekonomickém. Naskytl se mu jedinečná příležitost k uplatnění jedné z nejnáročnějších psychologických technik, tzv. účastněného pozorování sociální reality, kdy zkoumající subjekt je současně i zkoumaným objektem. A takového pozorování měl Dr. Horina možnost provádět nepřetržitě osmnáct let. Tato unikátní zkušenost je ovšem zaplácena stejně dlouhou odloučeností od vlastní odborné práce. Podmínky pro soustavnější odbornou činnost byly tristní, nicméně během let zpracoval řadu zpráv o psychologických aspektech mzdového odměňování, zvláště se zaměřením na možnosti typologického zpracování. V té době zažíval i s manželkou smutné chvíle, kdy se od nich odvraceli lidé dříve se k nim hlasitě hlásící. Bylo však i hodně opravdových přátel.

Po listopadové revoluci 1989 se Dr. Horina zapojil velmi aktivně do práce OF v Hronově. Od 1. dubna pracuje na MěNV jako předseda zvolený jeho plenárním zasedáním. Jako všechno ve svém životě, vykonává tuto funkci Dr. Horina naplno a svědomitě.

Jde o dramatický životopis. Daleko dramatičtější byl vlastní život Dr. Horiny, v němž okamžiky a období napětí, úzkosti, beznaděje, snad i vzteku, ale i radosti, si těžko umíme dosti realisticky představit. Jsme rádi, že jsme se dožili doby, kdy o lidech, jako je Dr. Horina můžeme svobodně psát. Je obecným vzorem a jsme rádi, že se této doby dožil i on. Přejeme mu hodně zdraví a sil do dalšího života a jak ho známe i do další práce.

Jan Vůjtěch